

Ա Բ Ո Յ Ս

Թիկ ք. — Երևան ի. 1887 ՏԱՐԻ Ե. ԴԵԿԱՏԵՄԵՐ. 31.

ԿՐՈՆԱԿԱՆ

ԲԱՂԴԱՏՈՐ ԼԻՆԵԼՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԸ:

(Ա. Տեսք. Զ. 6.)

Ծայի խորքումը ծածկուած կոյ մի զաղատերեց, որ սոկու
գին աւճի: Առդորդին զժուար է այդ խեցեմորթին զանելու,
երբոր խորասուղվում է ծայի մութ խորքն: Այդ զաղատեկութը
չէ կարող պարձենալով ցոյց տալ իւր տեսակ տեսակ գեղեցիկ
զոյներն, որով զարդարուած է, զրոխց շահաբեր մի բան չէ
երեսւմ: բայց, երբոր նորու երկու բաժանուող պատեանը
բացվում է, ահանգում է, որ նորա մէջը շահ թանկագին
մարզարիտներ կան:

Այդ խեցեմորթը նմանութիւն ունի մարդուս սրախի, որ

ամեն մի յանցանքից իրան մաքուր է պահում, և, առանց տատանուելու, շեղուելու, կամ հեռանալու իւր Ստեղծուից, ապաւինում է նորա սիրոյն։ Ենդու որ աշխարհիու ծովի խորքն էլ որ իջնի, և արհամարհուելը նորա ճակատագիրն էլ որ լինի, բայց մորգորիտներ ոլեաք է գոնենք նորա մեջն, որ պարզեւում է մեղ գերազոյն բազգաւորութիւն։

Այս աշխարհու տեսակ տեսակ ուրախութիւնների ծաղկողորդ տեսարանն է։ զժոխը նորանց սրտումն է՝ որոնք որ ուղում են զժոխը լինի իրանց մէջն։ Իրանց հասած և ունեցած ցանկութիւններից յկշտանալով, նորա խանգարում են իրանց որոի հանգստութիւնը, մորմնաւոր կեանքի վայելմունքի մէջ փշտցնում են իրանց առողջութիւնն։ Իրանց անհամբերութիւնիցն, որով որ յոյս են զնում ապագայի բաղդաւորութեան բարիքների վերայ, կորցնում են ներկայ բոպէի ուրախութիւնն և մորդուս որովն վաշխագելի անվրդով հանգստութեան վայելքը։

Մարդոց ունեցած սասաիկ բաղձանքից, որ առելէ լուսն հանեն, յառաջ են գալիս ամենաշատ կրքերն, որ մեզ տանջում են։ այսպէս ժլտութիւնն ապագայից վախենալով, ունեցած բաղդաւորութիւնից իրան զրկում է, շռայլութիւնն միշտ աւելի զրուխ վայելքն երէ ետելց ընկնելով երբէք յոգուրդ չէ զոնում, պատուասիրութիւնն ու վառասիրութիւնն իւր արժանաւորութիւնն ընդ ունուելովն ամենեն չէ կարողանում բաւականանալ։ նախանձը՝ թշնամնական աչքով է նայում ամեն մի իւր նման մարդու վերայ, երբոր գերազանցութիւններ ունի։ զրոգարսութիւնն՝ նախանձի կամակատարքոյրն է, այսպէս էլ ամեն մոլութիւնների ամբողջ խումբ։ Պատճառ որ՝ ով որ չէ մէզք սիրեց, սրաւումն էլ որ լինի, բայց և ոյնպէս ուրիշ ամեն մարդերին էլ ուրա բարեկամութեան ձեռք է մէկնուծ ու սեղմած լինում։

Այս տեղիցն են յառաջ գալիս շատ ու շատ զանգատներն ու արտասուքներն։ Այս կրքերիցն են յառաջ գալիս աշխարհութշտառութիւններն, որ մարդիկ այս կեանքս առնջանքների ուսումնաբան, խաղաղութիւն ու հանգստութիւն չգանելու

տեղ են համարում։ Ամեն բարից աւելի այս մեր պախարակելի զգացմունքներից է դժոխը գոյանում մարդու որոշ մէջ։

Եռլորովին բաղդաւոր լինելու համար քիչ բան պէտք է մարդուու Յիսուս Քրիստոս մեր երջանկութիւնը կամենալով, յայտնի ու պարզ կերպով ցոյց տուեց մեղ երջանիկ լինելու ճանապարհ։ Ինչու համար ենք գուրս գտնիս, հեռանում նորա ձեռքի տակից։ Ինչու համար ենք մեր յանդուզն ցանկութիւններով ու հաճոյրով բնութեան մեզ համար դրած յաւիտենական կարգ ու կանոններին հակառակ գնում։

Ով որ անմիտ ու անսանձ անպարկեցութիւններով իւր առողջութիւնը սաստիկ խանգարել է, ինչու համար է գանգտափում աշխարհից, փոխանակ գանգտառելու իւր յիմարութիւնից, որ իրան պատժում է։ Եթք որ մէկ մարդ՝ իւր ամբարտաւան բնութիւնուն իւր քաղաքակիցներին իրանից սառեցրել է ու հեռացրել, երբ որ մէկն իւր անխոչեմութիւնիւնուն իրան համար դժուար եւ անել հանգամանքներ է ստեղծել, որսնց մէջը տաղակիլում է։ Ինչու համար է ծուռ աչքով նայում իւր անտանելի վիճակի վերայ ու գանգտափում մարդոց անկարեկցութիւնից։ Ինչու համար, ինչպէս Ս. Գիրքն ասում է, չի յարմարում ժամանակին։ Ինչու համար է պահանջում իւր ամբարտաւանութեան մէջն, որ բոլոր աշխարհու իւր հաճոյքին համեմատ վախուի, փոխանակ ինքն աշխարհիս կարգին համեմատ վարուելու և ապրելու։

Եթէ աշխարհիս վերայ շատ յարիք կան, ով է պատճառ որ այդ չարիքն յառաջ են եկել։ Ամենիմաստ Արարիչն է արդեօք սխալուիլ, թէ կարճատես մորդն։ Եթք որ՝ իւր կամքն կատարել ուղղ երեխան՝ լաց է լինում, որ չի կորող ոյն ունենալ, ինչ որ իւր սիրան ուղում է, մըթէ աւելի խելացի և զգուշաւոր ծնողաց յանցանքն է, թէ՛ երեխայի յիմարութիւնն։ Ինչ շաւոր ծնողաց յանցանքն է, թէ՛ երեխայի յիմարութիւնն։ Ինչ որ Աստուած արել է, նորա արածը մեղ համար բարի է։ Աստուած իմաստութեամբ լինդունելն։ Ինչ որ Աստուած գու էլ սորովիր իմաստութեամբ լինդունելն։ Ինչ որ Աստուած մեղ չէ տալիս, սորովիր իմաստութեամբ առանց նորա էլ կամեղ չէ տալիս, սորովիր իմաստութեամբ առանց նորա էլ կամեղ չէ տալիս։ Աստուած խոստանում է մեղ բարիք։ սորովիր ուստիրաւելն։ Աստուած խոստացած բարեացն արժանի լինելու։

Աստուած մեր նորատակը բաց է անում, դնում մեր առաջը, սորինիք իմաստութեամբ գործ դնել քո ոյժու, որ հասնիս:

Դու ախ ես քաշում, որ մշնչե ցայժմ ամենելին բազդաւոր եղած չե՞մ: Գէ՞չ, քննիր քո կեանքիդ ընթացքը, քո գլխիդ եկածներն ինչից այսպէս եղաւ, որ քո ունեցած կեանքդ քո սրտիդ ուղեցածի ոլես չէ: բայց քննիր թէ՝ դու էլ արդեօք միշտ այնպէս էիր, ինչոլես որ ոլեաք է լինէիր: Դու մտածում ես, որ անսիրու մարդիկը քեզ հետ խիստ կերպով վարուեցան, բայց երբ որ դու քո պարտականութիւններդ հաւատարիշ միտք էիր կատարում, չէ՞ր զգում արդեօք, որ դու, արդպիսի անսիրու վարսունքների միջոցին, քո գլխիդ եկածներիցն աւելի բարձր էիր: Դու ահանում էիր, որ այս՝ այն վայելցութիւնն, այս՝ այն ուրախութիւնն քեզ նման ուրիշ մարդիկ ունեն, իոն զու՝ ոչ: բայց դու էլ ունէիր արդեօք այս ու այն նեղ ու գժուար դրութիւնն ու կարօտութիւնն, որ նոքու քաշում էին: Քո կարսութիւնդ չաւելացաւ, չմեծացաւ այնքան կարճ ժամանակի մէջ, ինչոլես որ քեզ ցանկալի էր: Մի քանի անյաջողութիւններ էլ ունեցար, որ սրտիդ ծանր էին զոլի: Բայց բաւական բան ունէիր և շատ աւելի՝ քան թէ ուրիշ հաղորաւոր մարդիկ, որոնց որ քո չորս կողմին տեսնում ես աւելի կարօտ ու աղքատ վիճակի մէջ: Դու տիսուր սրտով արտասուք ես թափում՝ քո երեխայիդ ապագայի վերայ: Բայց ունեցած բոլոր ուժով աշխատել ես, որ նորան պահպանես ուղիղ ճանապարհի մէջ: Կորելի է դու տիսուր ես՝ քո սիրադասատիկ կրծող մի ակաբութեանդ վերայ: Բայց ամեն բացի մէջ չափաւոր լինելովիդ քո առողջութեանդ համար հարկաւոր հոգան ունեցել ու արել ես: Աչա աեսնում ես ինքդ էլ, որ մեր բարօրութեան մեծագոյն մասը մեր ձեռքումն է:

Աստուած կամեցել է, ոչ ճաշու բաղրամարդ լինել: այս աշխարհին վերայ էլ անգամ նա բազդաւորութիւնից զուրկ չլինի իւր ունեցած ուժերից չափավիք: Այս, այդոլես է կամեցել նա, որովհետեւ մեր ամենաբարի Արարիչը միայն մեր բարին է կամենում:

Ամեն մի մաշկանացու մարդ կարսդ է բազդաւոր լինել, բայց այն ժամանակ միայն— Երբ ոչ չնուշ շանիայ: Ազատ կամք է տուել մեզ Աստուած՝ երկրաւոր մեր Հայրն: ինչու որ Անդ ոլեաք է

լինինք ինքնագլուխ արարածներ, ստեղծուած իւր պատկեռովն, և ոչ թէ անկամք պատկերներ, որ անընդունակ են բարւուն՝ կամ չարին։ Աւրեմն բազգաւոր լինելն՝ աստուածային շնորհօքն՝ ամեն մի մարդու կամքիցն է կախուած։ Այն բազգաւորութիւնն, որ մեր սեղչական ուժովիք ձեռք չի բերվում, ձշմարիտ բազգաւորութիւն չէ ամենելին, ինչու որ այն, ինչ որ լնձ գալիս է դրոից, նոյնովէս էլ հեշտ կերպով կարող է իմ ձեռքիցս դուքս գալ։

Աւրեմն ամենայն բազգաւորութեան հիմն նրն է։ Ո՞րն է այն անսխուով միջոցն, որ ամեն մաշկանացու մարդ իւր իշխանութեան տակ կարող է ունենալ ու իւր կեանքի վերայ ուրախ լինել։ Այս, ինչպէս շատ անգամ է տառել մեզ այդ ժամանակն, և ինչպէս քիչ անգամ՝ հնք հասկացել մեզ տառածի հակական միաբն։ — Այս միջոցն է՝ գուշ լինել և գուշ անել։ Զեռք բեր և ունեցիր հոգւոյ հաստատ յօժարութիւն շնորհակալու որտով ընդունել այն, ինչ որ Աստուած պարզեւում է։ ունեցիք որոի վոեմ քաջութիւն՝ առանց այն բանին կառավարուելու և ապրելու, ինչ որ քեզ աստուածային Նախախնամութիւնը չէ՝ սլարդեւում։

Դա հայութեան Աստուածանից։ — Այս խօսքերն, որ լուս ես, աչ է բնենում սիրող։ Մտածում ես, որ ոչ մէ ժամանակ մի պահանջութիւն ունեցած չեռ քո երկնաւոր Հօրից։ Առա ո՞ր առեցիցն էր շատ անգամ քո սիրող տեղը չլինելն ար կամ այն փորձանքի վերայ, որ առանց քո մի բան անելուզ, քո գլուխ եկել են։ Առառանցանից չէին գոլի արդեօք բուր քո գլուխ եկանեներն, և ուր կամքի գործերն չէին արդեօք։ Անչ/ցին էր քո որոշիդ կոտրելն, երբ որ որոիդ սիրելիները քո ձեռքիցդ առնուեցն, մեռան, երբոր քեզ մօտիկ բարեկամների կլույն մի անուկնունելի փորձանք եկաւ, ու նրանցից զրկուեցիր կամ երբար հարաստութիւնդ կորցրիր, նոյնովէս և երբոր տեսնումէիր, որ ուրիշների ձեռքը հարստաւթիւն բնելաւ, որուն արժանի չէին, որովհետեւ առանց իրանց աշխատութեանն, ձրի, զետնիյ գտած բանի ովէս ստացան և ունեցան, մինչդ ես գոււ, քո ձակուածիդ քրտինը թափելով, միշտ աշխատանք ես ու աշխատում, միշտ որուի ու խղճմանքով գործ ես կատարել առանց խարդախութեան, ու ելի հեռու չեռ գնացել։ — Այդ

գժգոհութիւնն, որ դու զգում էիր, — ումն էիր մեղաւոր համարում. ումնիցն էիր գտնգատ անում, Քո գանգատդ աշխարհի ընթացքի վերայ էր ու պատահմաւնքի անարդար վարմաւնքի վերայ, ինչպէս որ դու ասում էիր, Բայց որոյ ձեռքն է, որ աշխարհիս ընթացքն առաջուանից ծրագրում է, կամ պատահմաւնքի ունինալու իւր ընթացքն և ճանապարհը նախագծում։ Ասուծոյ ձեռքը չէ արդեօք այդ։ Միթէ կայ մի աւելի բարձր էակ, քան թէ Ամենաբարձրեալն։

Գոհ եղիր Աստուածանից, այսինքն է՝ գոհ եղիր այն սիճակովն, որ Ատեղծողդ պարզեել է քեզ այս աշխարհումն։ Թէ ինչու համար է քեզ հենց այս և ոչ ուրիշ վիճակ պատրաստել, Երան՝ ամենիմասս և ամենաբարի էակին է միայն յայտնի, Բայց քեզ համար, քո հոգւոյդ համար, հոգւոյդ զօրութեան, գործելու և շինելու կերպին համար, նորա կոչմանն համար, անկասկած ամենալաւ վիճակն այն է եղել, որ քեզ կամեցել է որ ունենաս։

Գոհ եղիր Աստուածանից, Քո սրտիդ դժուար գտնի ունեցած վիճակից՝ աշխարհիս բաների ընթացքը չի փոխիլ, այլ մայն գերազոյն Խմառութեանը գեմ հայհոյութիւն է։ Եթէ որ Յրարիշն ուրիշ մարդոց տուել է ուրիշ միջոցներ, որ իրանց բաղդաւոր անեն. Եթէ որ նորանց տուել է առիթներ՝ անուն ստանալու, աւելի զօրաւոր կտապակցութիւններ ունենալու—նորանց այդ ամեն բարւոյ հետ տուել է միանգամայն փրկար հակակշիռն էլ։ Դու սխալվումես, երբոր ծիրանւոյ տակը՝ միշտ տեղական ուրախութիւն, հարստութեան ուկեզօծ սրահների մէջ՝ հոգւոյ մշտական ամենաբաղցրիկ հանգըստութիւնն, կեանքի ամենաբարձր վարչութիւնն ես պառում, ու կարծես թէ՝ կայ ու կգտնես։ Զկայ լոյս, որ իւր հետն ստուեր չանենայ. այդ բանն, որ հառկանայիր, դու կցանկայիր քո միտք, բոլորովին փոխել ու գլխիցդ հանել, և մինչեւ անգամ արհամարհել քո փափագդ այն մարդու նման լինելու, որին որ այժմ դու նախանձելի մարդ ես համարում. դու շատ աւելի լաւ կհամարէիր այն մարդը մնալ, ինչ որ այժմս ես։

Գոհ եղիր Աստուածանից. — ու եթէ գոհ լինես, քո բաղդասրութեանդ կէսն արդէն ունիս։ Դու երախտագէտ և ուրախ որտուի զին կղնես այն բանին, և ոիրույն կլայելես, ինչ որ քեզ

բաժին է ընկել։ Դու, հուտալով բոլոր աշխարհի աստվածային կառավարչի իմաստութեանն, ուրախ սրուվ եմ ից յես ընկնիլ անպատճառ այն անելու, ինչ որ գեռ եւ յունիս, ու կոութես առանց նորան ևս կառավարուելու և առըելու, Դու զլիսիցդ կհանես, որ էն իքցես մի շարք յանդուզն ու մոլի ցանկութիւններ, որ քեզ հանգստութիւնից զրկում են ու զուրտեղն ապագայի քայլդ շուտացնում։ Այն մարդն է միայն ամենաաղքատն, որ իւր սրտի մէջն ունի ամենաշատ շկտառուած ցանկութիւններ։ Քիչով բաւականացողը՝ քիչ բանի է ցանկանում և հէնց դորանով էլ հարուստ է։ Յէտու էսկակեան անուններ շահն այն է, որ հարուստ Աստուծուն էընանին է և այդ ռանեցն շահնը է բաւականանում։

Գոհ էղից ին+ը +եղանից։ Բայց այս խօսքովո պիտի հասկանա՞ոչ թէ մարդոց իրանք իրանցից գոհ լինելու մարդոց, որոնք որ իրանց անմտածութիւնից՝ կամ մեծամտութիւնից միայն՝ կարծում են թէ՝ ինչ որ արել են, ամեն բանն էլ շատ լաւ են արել, գորանից աւելի լու անելը կարելի չէր։ Ենքդ քեզնից գոհ եղիք ասելով, այն եմ հասկացնում, որ քո սրտիդ մէջը պէտք է համաձայնութիւն լինի քո հետդ, որ քո գործերդ ու խօսքերդ երբէք չհակասեն քո ներքին զգացմունքից իւր պարտականութեանցը կողմանէ։ Այնպէս գործիր, որ ինքդ քո ազգեդ պատիւ ունենաս. որ քո գիտակցութիւնդ ամեն ժամանակ քեզ արգարացնի Աստուծոյ առաջ, քո իսկ առաջդ և թէ նակ քեզ արգարացնի Աստուծոյ առաջ, քո իսկ առաջդ և թէ բոլոր մարդոց։ Մարդո այն ժամանակն է միայն ինքն իրանից բոլոր մարդոց։ Մարդո այն ժամանակն է միայն ինքն իրանից գոհ, երբոր չէ զգում իւր սրտի մէջ ամենե ին ինքն իրան յանգոհ, երբոր չէ զգում իւր սրտի մէջ ամենե ին ինքն իրան յանգոհ, երբոր մի գործ՝ կամ մի յանցանք. Հայն հաւաքում հաւաքում էն Աստուծուններ։

Առաքինի մարդու յատկութիւնն, սեպհականութիւնն է՝ բաղդաւորութեան մէջ բոլորովին հայ գիտու ու խաղաղ մնալ, իսկ գժիազդութեանց մէջ երկաթի նման պինա ոիրաւ։ Այն իսկ գժիազդութիւնն, որ գու զգացիք, երբոր մի բարի խաղալիկ երջանկութիւնն, որ գու զգացիք, երբոր մի բարի գործ կատարեցիք, որոյ մասին կարելի է, բացի քեզանից գործ կատարեցիք, որոյ մասին կարելի է, բացի բեր՝ ինչ և միայն Աստուծանից՝ ոչ ոքին յայտնի չէր, — միտղբեր՝ ինչ պէս էր քո բոլոր ոիրաւ ուրախութեամբ լցնում։ Հոգւոյդ պէս էր քո բոլոր ոիրաւ ուրախութեամբ լցնում։ Երկիրան այն մաքուր գժուարութիւնն, երկիրից համար այդ նուիրական զգացմւնիք ուրիշ գուարճութեւնների ու վայելութիւններից զգացմւնիք

թի հետ, մարդոց ունեցած բոլոր արժանաւորութիւնների ու գոհնձերի հետ կիոխէիր արդեօք երբէք։ Պատերազմներն այնացնում են հաղարաւոր գերդաստանների բարօրութիւնը, զրպարտութիւնն ու առելու թիւնը կորցնել են տալի մեղ մեր փառքն ու սկառիւը—բայց ո՞վ կարող է մօտենալ այն երկնքին, որ տռաքինութիւնն իջեցնումէ քո օրոտիկ մէջ։

Ինչո՞ւ էլանէց գոհ է էպէ։ Այնպէս տար տնելու գործդ, որ երբէք պատճառ չունենաս ինքդ քեզ արշամորհելու, և գուքո համեստ արտաքին հանգամանացդ մէջ անգամ՝ մահկանացու մարդոյ մէջ ամենաբաղդաւորների մէկը կրինիս։ Այն ժամանակ գու չես նախանձիւ շոայլութեան անձնատուք անառակին, որ իւր թոյլ վարքին համեմատ զուորձութիւնների մէջ դժբախտ է։ որովհետեւ խղճմանքի շմեռնող որդնը միշտ իրծումէ նորա սիրան։ Այն ժամանակ գու չես նախանձիւ հզօրնեան, որոյ անարդար գործերն ետեւ ից ման են գալիս ուրուղանների նման։ Քո ներքին երջանկութիւնդ չի թառամիլ։ քո ունեցած հարստութիւնդ կգոյ քո հետդ յաւիտենական կեանքը։ քո գոհնձդ, ինչպէս ասումէ Սուրբ Գիրքն, երկնքումն է։ Պատճառ որ՝ ինչ որ գու ձեռք ես բերել քեզ համար, այն առաւելութիւններն են, որ ունեցել ես, ոչ թէ քո ապականացու մարմնոյդ համար, այլ քո անտողական և անմահ էութեանդ համար, որ քո մէջդ կեանք ու գոյութիւն ունի, քո հոգւոյդ համար, որ Առառածանիցն է։

Գահ էպէ աշխարհիս վերայ՝ +եղ նման հարդիանչէց։ Նորանցից մի պաշանջիլ որ աւելի կատարեալ լինին, քանի թէ որչափ որ են Արշամարհիր նոյն լիմարութիւնները, նոյն թուլութիւնները։ Քո արրտունջդ, քո բարկութիւնդ, քո պարսուելդ ուրիշներին՝ նորանց դժուար կիոխի, եթէ որ քո բարսութիւնդ ու խելօքութիւնդ նորանց շլաւացնի։ հակառակ կերպով վարսելովդ, հաղարանները կաւելացնեն իրանց հաղարտութիւնը, կամակորները կաւելացնեն իրանց կամակորութիւնը, խարեբաններն ու կեղծաւորներն աւելի խորամանդ ու աւելի նենգաւոր կդառնան միայն։ Մարդ չկայ աշխարհումս, որ բայլորովին փշացած

լինի. բայց մարդ էւ չկայ, որ կատարեալ լինի՝ ու ոչ մի սիստմունք չունենայ: Ամեն մի մարդու մէջը մտիկ տուրայն բանին, ինչ որ յարգելի է նորու մէջն, այն ժամանակ կսովորես դու նորան սիրել: Նորա սխալանքը այնչափ դայթակղական չի երևիլ քո աչքիդ: Նա, երբ որ կզգայ, որ դու նորան համակրում ու պատվում ես, անշուշտ սիրոյդ սէր կհատուցանի:

Գոհ Եղիշ Հարթիանցից, մանաւանդ նրանցից, որոնց հետ ընտանեկան հաւասար շրջանի մէջ ես առըրում, ու մի պահանջիլ, որ նորանք ամենքը +* խելքդ ունենան, +* մտքիդ տէրը լինին, ամենքն էլ քո գաղափարովդ գործեն, ամենքն էլ նոյն սիրոն, նոյն յօժարութիւններն ունենան, նոյն տրամս դրութեան մէջ լինին, ինչ տրամսդրութեան մէջ որ դու ես գտնվում: Այդպիսի պահանջմունքներն, այդպիսի կամազաշութիւնն ի՞նչպէս տեղի կունենային ու կյարմարէին այն յարգանքի հետ, որ դու պէտք է ունենաս դէպի քեղ: Եթէ որ զգում ես, որ քո եղբայրդ կամ կինդ, կամ որդիդ, կամ աղջիկդ որ և իցէ կերպով մի բան՝ սխալ ու ծուռ հասկանալով, կամ սիրտները տեղը չլինելով, կամ քեզանից ցաւելով, քեղ հետ սառն են վարվում, կամ քեղանից երես են շուռ տալիս, փորձիր անդադար՝ ամեն մի արդար զոհովութեամբ՝ ամեն մի աշխատութեամբ՝ և ըանը պարզելով, քո կողմից սիրոդ ամբողջապէս նորանց առաջը՝ գրքի պէս ըադ անելու, դնելու, թռչ կարդան մէջը: Մի գաղարիր սե սե ամպերը դրուելու, որ ձեր մէջը հաւաքուել են: Սէրն ամենամեծ օրհնարեր զօրութիւնն է աշխարհիս վերայ, որովհետեւ սէրն ինքն աստուածային ծագումն ունի. սէրը կարող է գեռ այնտեղ էլ հրաշքներ գործել, ուր որ ամենասուր խելքը յաղթելուց հրաժարվումէ: որովհետեւ իւր մէջը բաւական ոյժ չէ գտնում, որ պէտք եղած աղեցութիւնն անի:

Աստուածանից, ինքդ քեզանից և ուրիշներից զոհ լինելու պէտք է. բայց գոհ անելն էլ է պէտք: — Ի՞նչ պէս ինքդ քո մէջդ պաղդաւոր կհամարէիր քեղ, եթէ որ իմանայիր, որ մի մարդ բաղդաւոր կանցանքովդ վշացաւ: Ու մեր ձեռքին է՝ չէ ամեն մի մարդու բաղդաւորեցնելը, բայց մեր ձեռքն է՝ այս՝ այն զգուշութիւնն, որ պիտի ունենանք, որ ոչ մի բարի այս՝ այն զգուշութիւնն, որ պիտի ունենանք, որ ոչ մի բարդ մեր պատճառով իւր հոգւոյ հանգատութիւնն ու խաղա-

ղութիւնը չկորցնի՛: Այդ քանի էլ անելով, շատ քան արած կր-
ւինի՛նք: Ու ինչ որ մենք մեր մի ամենափոքր եղբօրն, այսինքն
է՝ մի հասարակ, խեղճ կամ անփորձ մարդու համար անում
ենք, հենց մեզ համար ենք արած լինում: Այլ որ ուրիշի տրի-
բութեան վերայ մոիկ է տալիս առանց սիրոր շարժելու՝ ե-
նորտ ցաւը մեղմայնելու, իւր համար տրտմաւթիւն է պատ-
րաստում, իւր հոգին զրկումէ մի երկնային երջանկութիւնից:

Գո՞հ լինել: — Այն բաղդաւորութիւնն, որ ուրիշները մեզ
համար պատրաստում են, այն ուրախութիւնն որ մենք պատ-
ճառում ենք մեզ ծանօթ մարդոց, մեր որոի սերմանածներն
են միայն, որոնք շուտ՝ թէ ուշ սուրբ հունձք պէտք է բերեն: Այն բարի բանն, որ մենք անում ենք, որչափ էլ որ փոքր լինի՝
մի կենդանի ջրի նման՝ ետ է հոսում միշտ դէպի մեզ ու մեր
վերայ:

Գո՞հ լինել, գո՞հ անել: Եթէ որ այս հիմնական՝ ոսկի կանոնը,
ժողովրդի հետ ունեցած գրսի աւելի մեծ յարաբերութեանդ
մէջ պահել ու գործով կատարել չես կարող, երբ որ քո հան-
գամանքներդ այնպէս են, որ հարկադրուած ես աւելի քո ըն-
տանեկան կենացդ խաղաղիկ սահմանից դուրս չգտ, ու քո
համեստ կոչմանդ զրադմանց մէջ միայն մնալ, զործունէու-
թեան աւելի լայն ասպարէղ չունենալ — աւելի լաւ է քեզ հա-
մար: Այլ որ արտաքին աշխարհի հետ աւելի շատ և աւելի մեր-
ձուոր՝ կամ մոերիմ յարաբերութեան մէջ է գտնվում, այն-
պիսի մարդը պէտք է ունենայ աւելի ոյժ էլ, որ ամեն փոր-
ձութիւններին և աշխարհիս տմեն վիրաւորանքներին դիմա-
նու՝ կամ զէմ զնել կարողանայ: Այս պատճառով քիչ են այն
մահկանացու մարդիկն, որ միայն օտարների հետ մշտական՝
բազմազբաղ յարաբերութեանց մէջ լինին՝ ու կեանքի ամենա-
մաքուր բաղդաւորութիւն գտած լինէին: Ընկերական յարա-
բերութեանց լայնանալովն ու մեծանալով՝ սովորաբար կրր-
քերն էլ են անում և աւելանում, և քանի որ մենք աւելի
ենք մեծանում, բարձրանում, նոյնչափ աւելի մեծ կլինի գը-
լուխը պտոյտ եկողի համար բարձրութիւնից ցած ընկնելը:

Սորա համար ես գովելի եմ համարում իմ բարեկամական՝
քաղցր ու համեստ կերպով կեանք անցկացնելս: Եթէ որ իմա-
յինքս իրանց բոլոր սրտովն ինձ սիրում են, Առառած էլ ուա-

լիս է ինձ այնիցափ, որ մենք կարօտութիւն, չենք քաշել. եթէ որ մի մաքուր, մի անպղոռ զգացմունք կոյ իմ սրտիս մէջն, ու հաւատարմաւթեամբ կատարում եմ ես իրրե քրիստոնեայ՝ գեղի իմ եզրայրակիցներս ունեցած իմ պարտաւորութիւնս, նշանակումէ ձեռք իմ բերել ամենաթանկագին բաղդաւորութիւն, որ այս անցաւոր աշխարհիս մէջ կարող է տրուել մի մահկանացու մարդու:

Սորանից աւելին չեմ ուղում։ Սորանից աւելին չեմ էլ ինդրում իմ երկնաւոր Հօրից ու Աստուածանից։ Կարելի է, որ երկնքից կրակ իջնի ու իմ տունս տեղս այրի. կարելի է, որ զուրը գոյ, իմ ունեցած յունեցածս առնի, տանի. կարելի է, որ հիւանդութիւնս իմ սոկորներս ցամաքեցնի, չորացնի, կամ իմ սիրելի զաւակս իմ ձեռքիցս առնի, կարելի է, մահը հենց ինձ տանի – ես վախենալու, սիրտս դող ընկնելու բան չունիմ, եթէ որ ինձ մնայ միայն իմ գերագոյն բաղդաւորութիւնս։ Ով իմ երկնաւոր Տէր և Հայր, այս գերագոյն բարիքը պահի՛ր ինձ և իմայնոցս համար Քո անչափ ողորմութեամբդ ու անքաւ գթութեամբդ։

(Թագէճ. Քէլք.) Գրիգոր Եպիսկոպոս Աղափիրեանց։

ՏԱՐԻՈՅ ՎԵՐՋԸ.

(Յայլ ԺԱ. 7):

Հոսանքը՝ աղմկուած, ձայներ հանելով, կատաղաբար վա-
ղումէ կապոյտ ալիքների մէջ. այստեղ յուղլում, ուռչում,
զումէ այնտեղ՝ վշրվում, ցրվում, և փրփուր է գտո-
բարձրանումէ. այնտեղ՝ վշրվում, ցրվում, և փրփուր է գտո-
բարձրանումէ. Աղբիւրների որընթաց և անկոյուն ջրի նման ամենայն
նում։ Աղբիւրների որընթաց և անկոյուն ջրի նման ամենայն
նում, իմ մօտիցս վաղելով, անց է կենում, անչետ կորչում,
մի երազի սկզբան:

Այնտեղ էլ մտի. անշորժ ընկած յորձանքի վերայ հրափոյլ
նկարվումէ արեգակի պատկերն, Խւր ճառագայթներովը թա-
փանցում է ջրի ամենախոր տեղերն ու երբէք յետ չի քաշ-
մաղաբար յուղլում։